

IETS OVER KRAAIEN, EKSTERS EN KAUWEN OP VLIELAND
EN SCHIERMONNIKOOG.

Jan. Hulscher. Haren, oktober 1982.

Afgelopen winter was ik van 27 dec. t/m 2 jan. 1982 op Vlieland. Kort daarop, op 1, 2 en op 12 febr. op Schiermonnikoog. Het viel mij op dat er op Vlieland vooral veel Zwarte en weinig Bonte Kraaien voorkwamen, en op Schiermonnikoog juist andersom, veel Bonte en weinig Zwarte.

Ik zag op Vlieland vrij veel Eksters, maar op Schiermonnikoog geen enkele. Hoe zijn deze verschillen te verklaren?

Aan de hand van de waarnemingen, samengevat in onderstaande tabel, zal ik proberen dat te doen.

Vlieland (27-31 dec. 1981)

	Zwarte Kraai	Bonte Kraai	Hybride	Ekster
Duin + wadkust langs postweg	30	6	-	7
Kroonspolder + Meeuweduinen	17	2	1	10
Duinen tussen Bomenland en dorp	32	4	1	3
Duinen $\frac{1}{2}$ strand oostpunt	38	1	2	9
	117	13	4	29.

Schiermonnikoog (1982)

1 + 2 feb.

Wadkant nieuwe pier-Westerplas	-	13		
Banckspolder	1	1		
Strand: Badweg-Pr. Bernhardweg	9	27		
Paal 8-12	3	85		

12 feb.

Banckspolder	-	25		
Wad tussen oude en nieuwe pier	-	40		
Oosterkwelder	-	25		

13   216.

Zwart en Bonte Kraai

Op Vlieland kwamen de Zwarte Kraaien over het hele eiland voor : in de duinen, waar ze zich te goed deden aan myxomatosekonijnen, op de vuilnisbelt en het aansluitende strand met de piertjes, langs de wadkant op de stenen glooiing (horretje) en de dammetjes met mossels en in de bossen. De Bonte Kraaien kwamen niet op het strand voor, verder wel op dezelfde plaatsen.

Het totale aantal Zwarte Kraaien op het eiland zal omstreeks 150 geweest zijn, Bonte Kraaien omstreeks 20. Verder kwamen minstens 4 exemplaren kraaien voor met kenmerken van zowel Bonte als Zwarte Kraai (zogenaamde hybriden).

Op Schiermonnikoog hielden de Zwarte Kraaien zich vooral op op het strand tussen de Badweg en Pr. Bernhardweg, dat is het gedeelte aansluitend bij de bossen. De Bonte Kraai was, zoals uit het tabelletje blijkt, over het hele eiland verspreid. Op 1 en 2 feb. deden de vogels op het strand zich te goed aan de massaal angespoelde, nog levende, mossels en kokkels. Mogelijk was daardoor het aantal Bonte Kraaien op het strand hoger dan normaal. De Bonte Kraaien van 12 feb. tussen de oude en de nieuwe pier zaten bij laagwater op de mosselbanken langs de vaargeul. Dit is een normaal beeld voor Schiermonnikoog in de winter. De Bonte Kraaien pendelen regelmatig tussen de mosselbanken en de verharde bitumen dijk heen en weer, waar ze mossels kapot laten vallen. De voet van de dijk ligt dan bezaaid met lege schelpen. Verder zag ik dat Bonte Kraaien probeerden Scholeksters van hun pas geopende mossels te beroven.

In 'De Vogels van Vlieland' (Spaans en Swennen 1968) staat de Zwarte Kraai in de zestiger jaren als een schaarse broedvogel vermeld, waarvan het aantal door afschot laag werd gehouden. In het begin van de zeventiger jaren staakte de jachtopziener zijn werk, het aantal broedparen van de Zwarte Kraai steeg daarna geleidelijk. Dit werd vergemakkelijkt door het grote broedareaal in de vorm van de uitgestrekte bossen. Nu, in 1982, schat de heer H.M. van Eck het aantal paren voorzichtig op 15 tot 25. Wel wordt er inmiddels door de plaatselijke jagersvereniging weer op Zwarte Kraaien geschoten. Op Schiermonnikoog broedden tussen 1955 en 1965 jaarlijks 1 of 2 paar Zwarte Kraaien, zij worden steeds weggeschoten (mededeling van de heer P.G. Harthoorn). Na 1965 nam onder invloed van verminderde afschotactiviteiten het aantal broedparen iets toe.

In 1982 werden 6 nesten gevonden, door afschot probeert men het aantal wel laag te houden. Het bosareaal is op Schiermonnikoog veel kleiner dan op Vlieland.

Het broeden van Bonte Kraaien op Vlieland, in zuivere paren of gemengd met Zwarte Kraai, is reeds vanaf 1945 bekend. Waarschijnlijk wordt niet in alle jaren gebroed door afschot (Spaans en Swennen). Drie jaar geleden broedden in de Oude Kooi weer een zuiver paar en elders 2 gemengde paren (mededeling H.M. van Eck). Op Schiermonnikoog overzomert af en toe een Bonte Kraai, op 27 juni van dit jaar (1982) zag ik een zuiver exemplaar op de vuilnisbelt.

De Zwarte Kraaien die ik afgelopen winter op Vlieland zag, zullen ongetwijfeld de plaatselijke broedvogels zijn geweest. Zij trekken nl. niet weg. Bonte Kraaien daarentegen zijn trekvogels. Zij arriveren in de late herfst in het Waddengebied. Bij hun komst zullen ze Vlieland vermoedelijk mijden, omdat hun favoriete niche al bezet is door Zwarte Kraaien. Schiermonnikoog is wel aantrekkelijk, het aantal Zwarte Kraaien is hier immers klein.

Ekster

De Eksters op Vlieland kwamen vooral in de duinen rond de bossen en in de Kroonspolder voor. Ik heb ze niet op het strand of langs de wadkant gezien.

De geschiedenis van de Ekster op Vlieland lijkt op die van de Zwarte Kraai. In de zestiger jaren was de Ekster nog een onregelmatige gast (Spaans en Swennen 1968). In 1975 vestigde de Ekster zich als broedvogel: één paartje broedde toen bij het posthuis. Sindsdien is het aantal broedparen regelmatig toegenomen. Voor 1982 schat de heer Van Eck het aantal broedparen minstens op 20. Stel dat deze allen jongen krijgen, dan kom je al gauw op een winterbestand van meer dan 100 vogels. Op Schiermonnikoog dreigt de geschiedenis zich te herhalen. Tot voor kort was de Ekster op Schiermonnikoog een onregelmatige gast, waarvan af en toe solitaire exemplaren werden waargenomen. (Mooser 1973)

Dit was ook de laatste vier jaren het geval toen de heer Harthoorn steeds één exemplaar, waarschijnlijk hetzelfde, waarnam. In 1982 heeft deze vogel blijkbaar een partner gevonden, want in dat jaar werd een nest gevonden bij de vuilnis-belt en vlogen er 4 jongen uit. Wanneer er geen afschot wordt gepleegd, is te verwachten dat het aantal Eksters zich in de naaste toekomst sterk zal uitbreiden.

Kauw

De Kauwen op Vlieland hielden zich vooral op bij de vuilnisbelt. Op 28 dec. 1981 telde ik daar 200 stuks. Op 31 dec. was ik in de duinen achter Bomenland en Nieuwe Kooi toen ik daar in de late namiddag een groep van 29 Kauwen zag arriveren. De vogels waren erg opgewonden en luidruchtig. Na ongeveer een half uur vertrokken zij weer, paarsgewijs, langs de postweg richting dorp. Zij hadden waarschijnlijk vlak voor het slapen gaan even een kort bezoek gebracht aan hun broedplaats. De Kauwen broeden daar namelijk in konijneholen; dit is sinds het eind van de zestiger jaren het geval. In 1967 of 1968 nestelde zich een paartje in een kist in een boom achter de Oude Kooi, die bestemd was voor de Torenavalk. Het broeden aldaar in konijneholen was echter al in 1965 vermoed (Spaans en Swennen 1968). Nu broeden op deze plek minstens 40 tot 50 paar volgens de heer Van Eck. Op Schiermonnikoog is de Kauw broedvogel sinds het eind van de vijftiger jaren. De vogels broedden tot voor kort in vele tientallen paren alleen op de huizen in het dorp. Sinds enkele jaren broeden de Kauwen ook in konijneholen op de Oosterkwelder. Zo zaten er in 1982 volgens de heer Harthoorn op de oude beweide kwelder minstens 15 paar, langs de oostoever van de derde slenk 10 paar en bij paal 12 ongeveer 20 paar. Als de jongen zijn uitgevlogen, verlaten zij de kwelder en concentreren de Kauwen zich in de polder bij het dorp en op de vuilnisbelt. Het is begrijpelijk dat deze uitbreiding van het kauwenbestand op de aan broedvogels zo rijke Oosterkwelder door de beherende instantie met gemengde gevoelens wordt bekeken.

Lit. : Mooser, R. 1973. De broedvogels van Schiermonnikoog. K.N.N.V. tabel nr. 95.

Spaans, A.L. en C. Swennen. 1968. De vogels van Vlieland. K.N.N.V. tabel nr. 75.